

**LIETUVOS RESPUBLIKOS NACIONALINIAM SAUGUMUI UŽTIKRINTI SVARBIŲ
OBJEKTŲ APSAUGOS ĮSTATYMO NR. IX-1132 13 STRAIPSNIO IR 1 IR 4 PRIEDŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

2018 m. gruodžio 20 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo Nr. XI-1807 1, 2, 5, 6, 43 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 43², 43³ straipsniais įstatymas (toliau – Įstatymas), kurio tikslas – siekiant užtikrinti kibernetinį saugumą, nustatyti pareigą juridiniams asmenims, atitinkantiems nustatytus kriterijus, naudoti Saugųjų valstybinį duomenų perdavimo tinklą ir visų jų valdomų serverių ir (arba) registrų ir valstybės bei kitų informacinių sistemų įrangą ir duomenis laikyti valstybiniuose duomenų centruose. Įstatymo 4 straipsniu pripažįstant netekusiu galios Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 6 straipsnio 4 dalies 4 punktą, o Įstatymo 6 straipsniu Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymą papildžius nauju 43² straipsniu, vietoj krašto apsaugos ministro įgaliotos institucijos Saugiojo valstybinio duomenų perdavimo tinklo tvarkytoja nustatoma valstybės biudžetinė įstaiga.

Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 1 priedo 8 punkte prie pirmos kategorijos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių yra priskirta įmonė, atliekanti Saugaus valstybinio duomenų perdavimo tinklo operatoriaus funkcijas. Pirmos kategorijos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbia įmone gali būti laikoma tik valstybės įmonė, savivaldybės įmonė, akcinė bendrovė arba uždaroji akcinė bendrovė, bet ne valstybės biudžetinė įstaiga (Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 2 straipsnio 8 dalis), taigi Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 1 priedo 8 punkte nustatytas teisinis reguliavimas nebeatitinka Įstatymu keičiamo Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo reguliavimo, įsigaliosiančio 2019 m. liepos 1 d.

Pagal Įstatymo 43² straipsnio 5 dalies 5 punktą, valstybės valdomų elektroninių ryšių tinklų, kurie naudojami vykdant valstybines mobilizacines užduotis, dalių sujungimams privalo būti naudojamas Saugusis valstybinis duomenų perdavimo tinklas. Vienas iš tinklų, kurio sujungimams bus naudojamas Saugusis valstybinis duomenų perdavimo tinklas, yra Lietuvos viešojo saugumo ir pagalbos tarnybų skaitmeninio mobiliojo radijo ryšio tinklas (toliau – SMRRT).

SMRRT paskirtis – neatlygintinai užtikrinti balso ir duomenų signalų perdavimą SMRRT, siekiant užtikrinti valstybės gynybą, saugumą, viešąjį saugumą, skubios pagalbos, įskaitant medicinos ar kitos būtinos pagalbos, teikimą, paieškos ir gelbėjimo darbų vykdymą, ekstremaliųjų ir ypatingų situacijų valdymą, reagavimą į grėsmes dėl asmens sveikatos ar gyvybės ar tokių grėsmių prevenciją, taip pat vykdant kitas funkcijas, kurios reikalauja efektyvios sąveikos tarp institucijų užtikrinimo. Šiuo metu SMRRT sudaro virš 230 bazinių objektų, užtikrinančių skaitmeninį radijo ryšį, virš 11 tūkst. radijo ryšio terminalų (automobilinės ir nešiojamos radijo ryšio stotelės), dvi mobiliosios bazinės stotys, kurios gali būti panaudotos ekstremaliųjų ir krizinių situacijų metu. Bendras šiuo metu esantis SMRRT „pajėgumas“ – aptarnauti 20 tūkst. radijo ryšio terminalų. SMRRT tinklo aprėptis palaipsniui yra plečiama.

SMRRT naudotojai – Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Vadovybės apsaugos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, Viešojo saugumo tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos ir jiems pavaldžios įstaigos, Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, savivaldybių priešgaisrinės tarnybos, žinybinės priešgaisrinės pajėgos, greitosios medicinos pagalbos stotys ar skyriai (naudoja ne visi), Lietuvos kariuomenės karo policija, Lietuvos kariuomenės Specialiųjų operacijų pajėgos, Lietuvos kariuomenės Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Gedimino štabo batalionas, Antrasis operatyvinių tarnybų departamentas prie

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos, Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas, Muitinės departamentas prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, savanoriškos ugniagesių organizacijos, Lietuvos bankas, Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos regionų aplinkos apsaugos departamentai, Generalinė miškų urėdija prie Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos ir miškų urėdijos (naudoja ne visos).

Pažymėtina, kad SMRRT šiuo metu yra pagrindinė ir vienintelė radijo ryšio priemonė visuomenės saugumą užtikrinančioms tarnyboms, valstybės sienos apsaugai bei komunikavimui ekstremalių situacijų atvejais (angl. *Public Protection and Disaster Relief*), suteikianti galimybę operatyviai keistis balsine informacija ir duomenimis. Šios paskirties tinklų patikimumui, saugumui užtikrinti keliama aukštesni reikalavimai nei viešojo ryšio operatorių naudojamiems radijo ryšio tinklams. Dėl šių priežasčių ES valstybės ir daugelis pasaulio valstybių naudoja TETRA arba TETRAPOL technologijų pagrindu veikiančius radijo ryšio tinklus, ateityje planuojama naudoti specialius reikalavimus atitinkančius ir LTE technologijų pagrindu veikiančius radijo ryšio tinklus. Tokių tinklų svarba patvirtinta ir praktinėse situacijose, pvz., sprogdinimų 2016 m. Briuselyje metu, kai krizinėje situacijoje dėl didelių perkrovų visiškai sutriko viešojo ryšio tinklai, ir vienintele priemone komunikuoti, valdyti policijos, greitosios medicinos pagalbos, priešgaisrinės saugos ir gelbėjimo bei kitas pajėgas liko tik minėtos paskirties įdiegtas ir naudojamas radijo ryšio tinklas. Nepaisant ypatingos SMRRT svarbos, šis tinklas nėra įtrauktas į nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įrenginių ir turto sąrašą vadovaujantis Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo nuostatomis.

Siekiant suderinti Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo ir Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo nuostatas, taip pat siekiant apsaugoti SMRRT nuo visų galinčių kelti grėsmę nacionalinio saugumo interesams rizikos veiksnių, siūloma:

- 1) įmonę, atliekančią Saugaus valstybinio duomenų perdavimo tinklo operatoriaus funkcijas, išbraukti iš pirmos kategorijos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių sąrašo;
- 2) Saugųjų valstybinį duomenų perdavimo tinklą įtraukti į nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įrenginių ir turto sąrašą;
- 3) SMRRT įtraukti į nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įrenginių ir turto sąrašą.

Be to, atsižvelgiant į atliekamus Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo pakeitimus, siūloma įstatymą patikslinti ir teisės technikos aspektu.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Projekto rengimą inicijavo Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija. Projektą parengė Krašto apsaugos ministerijos Teisės departamento (direktorė Judita Nagienė, tel. (8 5) 273 5545, el. p. judita.nagiene@kam.lt) Teisėkūros skyriaus (vedėja Svetlana Lapėnienė, tel. (8 5) 273 5563, el. p. svetlana.lapeniene@kam.lt) vyr. specialistas Mantas Keliotis (tel. (8 5) 273 5597, el. p. mantas.keliotis@kam.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 1 priedo 8 punkte nustatoma, kad įmonė, atliekanti Saugaus valstybinio duomenų perdavimo tinklo operatoriaus funkcijas, yra laikoma pirmos kategorijos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbia įmone.

Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 13 straipsnio 2 dalies 2 punkte nustatoma pareiga pirmos ir antros kategorijų nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbioms įmonėms informuoti Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos koordinavimo komisiją apie ketinamus sudaryti sandorius ar esminius jau sudarytų sandorių pakeitimus, kai sandorio pagrindu kitai sandorio šaliai ar tretiesiems asmenims yra suteikiama teisė aptarnauti, gauti prieigą ar kitaip susipažinti su įmonės saugos planuose numatytomis esminėmis informacinėmis technologijomis, jų sistemomis ar infrastruktūra, duomenų bazėmis ar jose esamais duomenimis. Atkreiptinas dėmesys, kad formuluotė „esminės informacinės technologijos, jų

sistemos ar infrastruktūra, duomenų bazės ar jose esantys duomenys“ kituose teisės aktuose nevertinama, todėl nėra aiški. Be to, formuluotė „įmonės saugos planai“ neatitinka kitose įstatymo normose vartojamos formuluotės „įmonės saugumo planai“, bet iš esmės jos tapachios.

SMRRT nėra įtrauktas į Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įrenginių ir turto sąrašą.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Siūloma pripažinti netekusiu galios Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 1 priedo 8 punktą, taip įmonę, atliekančią Saugaus valstybinio duomenų perdavimo tinklo operatoriaus funkcijas, pašalinant iš pirmos kategorijos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių sąrašo. Kartu siūloma papildyti Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 4 priedo 1 punktą h ir i papunkčiais ir įtraukti Saugųjį valstybinį duomenų perdavimo tinklą bei Lietuvos viešojo saugumo ir pagalbos tarnybų skaitmeninio mobiliojo radijo ryšio tinklą į nacionaliniam saugumui užtikrinti strateginę reikšmę turinčios infrastruktūros sąrašą.

Igyvendinus pakeitimus, Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo nuostatos bus suderintos su Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo nuostatomis, įsigaliosiančiomis nuo 2019 m. liepos 1 d. Įsigaliojus Įstatymo nuostatomis, Saugiojo tinklo tvarkytoju galės būti tik vienos teisinės formos juridinis asmuo – biudžetinė įstaiga. Biudžetinė įstaiga, vadovaujantis Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 2 straipsnio 1, 8 ir 10 punktais, negali būti nei pirmos, nei antros, nei trečios kategorijos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbia įmone, nes ja gali būti tik Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatyme apibrėžtos teisinės formos juridiniai asmenys: valstybės įmonė, savivaldybės įmonė, akcinė bendrovė arba uždaroji akcinė bendrovė. Atsižvelgiant į tai, šio konkretaus nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbaus objekto (Saugiojo valstybinio duomenų perdavimo tinklo) siūlytina nesieta su jį tvarkančiu juridiniu asmeniu, t. y. nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbiu objektu laikyti ne turtą valdantį juridinį asmenį, o patį turtą. Tai reikštų, kad Saugiojo valstybinio duomenų perdavimo tinklo atžvilgiu neliktų teisinio reguliavimo, kurio aktualumas ir svarba pasireiškia tik jį taikant tam tikrų teisinių formų juridiniams asmenims, o reikalavimas nustatyti turto fizinės ir veiklos apsaugą išliktų, taip būtų išlaikomas nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbaus objekto apsaugos tęstinumas.

Įtraukus SMRRT į Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įrenginių ir turto sąrašą, šis tinklas bus apsaugotas nuo visų galinčių kelti grėsmę nacionalinio saugumo interesams rizikos veiksmų.

Be to, siūloma pakeisti Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 13 straipsnio 2 dalies 2 punktą ir vietoj formuluotės „esminės informacinės technologijos, jų sistemos ar infrastruktūra, duomenų bazės ar jose esantys duomenys“ vartoti Lietuvos Respublikos kibernetinio saugumo įstatyme įtvirtintą ir Lietuvos Respublikos terminų banke pateiktą „ryšių ir informacinės sistemos“ sąvoką, kuri apima Įstatymo 13 straipsnio 2 dalies 2 punkte įtvirtintą formuluotę. Formuluotę „įmonės saugos planai“ siūlytina keisti į „įmonės saugumo planai“, taip suderinant su likusiomis įstatymo nuostatomis.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas neatliekamas.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas įstatymas neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo įgyvendinimas neturės įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Nėra.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų, kitų Lietuvos Respublikos įstatymų ir teisės norminių aktų rengimo tvarkos reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos teisės aktus.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Krašto apsaugos ministerija parengs ir iki 2019 m. gegužės 31 d. pateiks Lietuvos Respublikos Vyriausybei tvirtinti:

1) Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 8 d. nutarimo Nr. 699 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymą“ pakeitimo“ projektą;

2) Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. lapkričio 12 d. nutarimo Nr. 1252 „Dėl nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įrenginių ir turto apsaugos zonų nustatymo“ pakeitimo“ projektą;

3) Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. birželio 6 d. nutarimo Nr. 558 „Dėl konkrečių nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įrenginių ir turto sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo“ projektą;

4) Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. liepos 4 d. nutarimo Nr. 638 „Dėl Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbios įmonės saugumo plano reikalavimų ir rengimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ projektą.

Vyriausybės įgaliota institucija parengs ir iki 2019 m. birželio 30 d. patvirtins Saugiojo valstybinio duomenų perdavimo tinklo fizinės ir veiklos apsaugos reikalavimus.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų įstatymui įgyvendinti nereikės.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Projekto rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, – „Saugusis valstybinis duomenų perdavimo tinklas“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos Seime šiuo metu svarstomas Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo Nr. IX-1132 1 ir 4 priedų pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIII P-2849, kuriuo įstatymas pildomas nauju įstatymo 4 priedo 1 punkto h papunkčiu. Jeigu nurodytas įstatymas būtų priimtas, jo nuostatos turėtų būti suderintos su teikiamu įstatymo projektu.

Raimundas Karoblis
Krašto apsaugos ministras